

İSTANBUL PORTFÖY YÖNETİMİ A.Ş. SERBEST ŞEMSIYE FON'A BAĞLI İSTANBUL PORTFÖY BEŞİNCİ SERBEST FON

TEMEL YATIRIM RİSKLERİ VE RİSKLERİN ÖLÇÜMÜ

Yatırımcılar Fon'a yatırım yapmadan önce Fon'la ilgili temel yatırım risklerini değerlendirmelidirler. Fon'un maruz kalabileceği temel risklerden kaynaklanabilecek değişimler sonucunda Fon birim pay fiyatındaki olası düşüşlere bağlı olarak yatırımlarının değerinin başlangıç değerinin altına düşebileceğini yatırımcılar göz önünde bulundurmalıdır.

1. Fonun maruz kalabileceği riskler şunlardır:

1) Piyasa Riski: Piyasa riski ile borçlanmayı temsil eden finansal araçların, ortaklık paylarının, kıymetli madenlerin, diğer menkul kıymetlerin, döviz ve dövizde endeksli finansal araçlara dayalı türev sözleşmelere ilişkin taşınan pozisyonların değerinde, faiz oranları, ortaklık payı fiyatları ve döviz kurlarındaki dalgalanmalar nedeniyle meydana gelebilecek zarar riski ifade edilmektedir. Söz konusu risklerin detaylarına aşağıda yer verilmektedir:

a- Faiz Oranı Riski: Fon portföyüne faize dayalı varlıkların (borçlanma aracı, ters repo vb.) dahil edilmesi halinde, söz konusu varlıkların değerinde piyasalarda yaşanabilecek faiz oranları değişimleri nedeniyle oluşan riski ifade eder.

b- Kur Riski: Fon portföyüne yabancı para cinsinden varlıkların dahil edilmesi halinde, döviz kurlarında meydana gelebilecek değişiklikler nedeniyle Fon'un maruz kalacağı zarar olasılığını ifade etmektedir.

c- Ortaklık Payı Fiyat Riski: Fon portföyüne ortaklık payı dahil edilmesi halinde, Fon portföyünde bulunan ortaklık paylarının fiyatlarında meydana gelebilecek değişiklikler nedeniyle portföyün maruz kalacağı zarar olasılığını ifade etmektedir.

2) Karşı Taraf Riski: Karşı tarafın sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek istememesi ve/veya yerine getirememesi veya takas işlemlerinde ortaya çıkan aksaklıklar sonucunda ödemenin yapılamaması riskini ifade etmektedir.

3) Likidite Riski: Fon portföyünde bulunan finansal varlıkların istenildiği anda piyasa fiyatından nakde dönüştürülebilmesi halinde ortaya çıkan zarar olasılığıdır.

4) Kaldıraç Yaratıcı İşlem Riski: Fon portföyüne türev araç (vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri), saklı türev araç, swap sözleşmesi, varant, sertifika dahil edilmesi, ileri valörlü tahvil/bono ve diğer herhangi bir yöntemle kaldıraç yaratan benzeri işlemlerde bulunulması halinde, başlangıç yatırımı ile başlangıç yatırımının üzerinde pozisyon alınması sebebi ile fonun başlangıç yatırımından daha yüksek zarar kaydedebilme olasılığı kaldıraç riskini ifade eder.

5) Operasyonel Risk: Operasyonel risk, fonun operasyonel süreçlerindeki aksamalar sonucunda zarar oluşması olasılığını ifade eder. Operasyonel riskin kaynakları arasında kullanılan sistemlerin yetersizliği, başarısız yönetim, personelin hatalı ya da hileli işlemleri gibi kurum içi etkenlerin yanı sıra doğal afetler, rekabet koşulları, politik rejim değişikliği gibi kurum dışı etkenler de olabilir.

6) Yoğunlaşma Riski: Belli bir varlığa ve/veya vadeye yoğun yatırım yapılması sonucu fonun bu varlığın ve vadenin içerdiği risklere maruz kalmasıdır.

7) Korelasyon Riski: Farklı finansal varlıkların piyasa koşulları altında belirli bir zaman dilimi içerisinde aynı anda değer kazanması ya da kaybetmesine paralel olarak, en az iki farklı finansal varlığın birbirleri ile olan pozitif veya negatif yönlü ilişkileri nedeniyle doğabilecek zarar ihtimalini ifade eder.

8) Yasal Risk: Fonun halka arz edildiği dönemden sonra mevzuatta ve düzenleyici otoritelerin düzenlemelerinde meydana gelebilecek değişikliklerden olumsuz etkilenmesi riskidir.

9) İhraççı Riski: Fon portföyüne alınan varlıkların ihraççısının yükümlülüklerini kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesi nedeniyle doğabilecek zarar ihtimalini ifade eder.

10) Baz Riski: Vadeli işlem sözleşmelerinin cari değeri ile sözleşmenin dayanak varlığı olan finansal enstrümanın aldığı değer arasındaki fiyat farklılığı değişimini ifade etmektedir. Sözleşmede belirlenen vade sonunda vadeli fiyat ile spot fiyat birbirine eşit olmaktadır. Ancak fon portföyü içerisinde yer alan ilgili vadeli finansal enstrümanlarda işlem yapılan tarih ile vade sonu arasında geçen zaman içerisinde vadeli fiyat ile spot fiyat teorik fiyatlamadan farklı olmaktadır. Dolayısı ile burada Baz Değer'in sözleşme vadesi boyunca göstereceği değişim riski ifade edilmektedir

11) Teminat Riski: Türev araçlar üzerinden alınan bir pozisyonun güvencesi olarak alınan teminatın, teminatı zorunlu haller sebebiyle likidite etmesi halinde piyasaya göre değerlendirme değerinin beklenen türev pozisyon değerini karşılayamaması veya doğrudan, teminatın niteliği ile ilgili olumsuzlukların bulunması olasılığının ortaya çıkması durumudur.

12) İşlemin Sonuçlandırılmaması Riski: Olağanüstü koşullar nedeniyle ödeme ve takas sistemlerindeki bozulmanın, durmanın, çökmenin yarattığı risktir.

13) Opsiyon Duyarlılık Riskleri: Opsiyon portföylerinde risk duyarlılıkları arasında, işleme konu olan spot finansal ürün fiyat değişiminde çok farklı miktarda risk duyarlılık değişimleri yaşanabilmektedir. Delta; opsiyonun yazıldığı ilgili finansal varlığın fiyatındaki bir birim değişimin opsiyon priminde oluşturduğu değişimi göstermektedir. Gamma; Opsiyonun ilgili olduğu varlığın fiyatındaki değişimin opsiyonun deltasında meydana getirdiği değişimi ölçmektedir. Vega; Opsiyonun dayandığı varlığın fiyat dalgalanırlığındaki birim değişimin opsiyon priminde oluşturduğu değişimdir. Theta; Risk ölçümlerinde büyük önem taşıyan zaman faktörünü ifade eden gösterge olup, opsiyon fiyatının vadeye göre değişiminin ölçüsüdür. Rho; Faiz oranlarındaki yüzdesel değişimin opsiyonun fiyatında oluşturduğu değişimin ölçüsüdür.

14) Veri Güvenilirliği Riski: Finansal veya finansal olmayan işlemlerin kayıtlara alınması veya raporlanmasında yanlışlık ve eksiklikler bulunması, zamanlamasında gecikmeler oluşmasından kaynaklanan risktir.

15) Kaldıraç Riski: Kaldıraç oranının belirlenen maksimum sınırı aşması veya limit içerisinde yüksek borçluluk seviyesinde bulunulması nedeniyle fon net aktif değerinde olası kayıpların yaşanması durumunu ifade etmektedir.

16) Açığa Satış Riski: Fon portföyü içerisinden açığa satım yapılacak olan ilgili finansal enstrümanlarda piyasa likiditesinin daralması dolayısı ile ödünç karşılığı ve/veya doğrudan açığa satım imkanlarının azalması durumunu ifade etmektedir.

17) Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçları Riskleri: Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarının değeri ve dönem sonu getirisi faiz ödemesinin yanında dayanak varlığının piyasa performansına bağlıdır. Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarının dayanak varlıkları üzerine oluşturulan stratejilerinin getirisinin ilgili dönemde negatif olması halinde, yatırımcı vade sonunda hiçbir itfa geliri elde edemeyeceği gibi, performans orantılı olarak vade sonunda elde edilen itfa tutarı nominal değerden daha düşük de olabilir.

Bununla birlikte, Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarının günlük fiyat oluşumunda piyasa faizlerinde yaşanabilecek değişimler ve dayanak varlık fiyat değişimleri de etkili olabilmektedir. Piyasa faizlerinde ve dayanak varlık fiyatlarında yaşanabilecek dalgalanmalar Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarının günlük değerlemesini etkileyebilmektedir. Fonun Riske Maruz Değer (RMD) hesaplamalarında türev araçlarla birlikte Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarından kaynaklanan piyasa riskleri de dikkate alınır.

Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Araçlarına yatırım yapılması halinde karşı taraf riski de mevcuttur. Karşı taraf riski, ihraççı kurumun Yapılandırılmış Yatırım/Borçlanma Aracından kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmemesi riskini ifade eder.

18) Emtia Riski: Fon portföyünde bulunan altın ve diğer kıymetli maden fiyatlarında meydana gelebilecek değişiklikler nedeniyle portföyün değer kaybetme olasılığını ifade etmektedir.

19) Diğer Riskler : Fon'a yatırım yapan yatırımcılar piyasalarda yaşanan dalgalanmalar, piyasa koşulları ve mevzuat değişikliklerine uyum sebebiyle para kaybedebilirler. Fon'un portföyündeki varlıkların değeri olumlu ve/veya olumsuz yönde değişim gösterebilir. Yatırım yapılan tüm menkul kıymetler ve türev araç yatırımları sermaye kaybı riski taşır. Kaldıraçlı işlemler risklerin önemli ölçüde artmasına neden olabilir. Fon tarafından öngörülen çeşitli menkul kıymetlere ve diğer araçlara yatırım yapılması önemli ekonomik riskler içerir. Fon yatırım stratejisinin söz konusu yatırımı elinde bulundurmanın taşıdığı zarar riskine karşı koruma sağlaması beklense de bu stratejilerin bu riske karşı tam koruma sağlayacağı ya da Fonun hedeflenen kazanca ulaşılacağı konusunda hiçbir güvence söz konusu değildir.

2.Fonun maruz kalabileceği risklerin ölçümünde kullanılan yöntemler:

Fonun yatırım stratejisi ile yatırım yapılan varlıkların yapısına ve risk düzeyine uygun bir risk yönetim birimi oluşturulmuştur.

Piyasa Riski : Şirket, türev araçlardan, yapılandırılmış yatırım ürünlerinden oluşan riskleri de içerecek şekilde fon portföyünün içerdiği tüm piyasa risklerini kapsayan "Riske Maruz Değer" yöntemini, risk ölçüm mekanizması olarak seçmiş ve risk yönetimini bu ölçüm modeline göre oluşturmuştur. Riske maruz değer, fon portföy değerinin normal piyasa koşulları altında ve belirli bir dönem dahilinde maruz kalabileceği en yüksek zararı belirli bir güven aralığında ifade eden değerdir.

RMD hesaplamasında aşağıdaki esaslar dikkate alınır:

- i. Tek taraflı %99 güven aralığı,
- ii. 1 aylık (20 iş günü) elde tutma süresi,
- iii. En az 1 yıllık (250 iş günü) gözlem süresi ,
- iv. Kullanılan varsayımların en az 1 yıllık dönemler itibarıyla gözden geçirilmesi,
- v. En az günlük olarak hesaplama yapılması.

Şirket Mutlak RMD modeli ile fon portföyünün içerdiği riskleri ölçmeyi kabul etmiştir. Mutlak RMD, bir fonun riske maruz değerinin fon toplam değerinin belirli bir oranıyla sınırlandırılması yöntemidir. RMD ölçümüne Fon portföyünde yer alan tüm varlık ve işlemler dahil edilir.

- i. Türev araçlardan kaynaklanan riskleri de içerecek şekilde fon portföyünün içerdiği önemli piyasa risklerini yeterli şekilde kapsamasını gözetir. Dolayısıyla model, fon portföy değerine etki edebilecek, ihmal edilebilir düzeyin üzerindeki tüm risk faktörlerini içermelidir.
- ii. Bu model çerçevesinde kullanılan sayısal yöntemlerin (fiyatlama yöntemleri, oynaklık ve korelasyon tahminleri, vb.) riskin doğru şekilde ölçülmesine imkan verdiğini gözetir.

RMD modeli çerçevesinde kullanılan verilerin tutarlı, güncel (timeliness) ve güvenilir olmasını sağlar.

Kullanılan Mutlak RMD modelinin doğruluğunu ve performansını ölçmek amacıyla geriye dönük test uygulanmaktadır. Geriye dönük test en az aylık dönemler itibarıyla, söz konusu aydaki her işgünü için ayrı ayrı uygulanmaktadır. En yakın tarihli 250 iş gününde gerçekleşen aşım sayısının 3'ü geçmesi durumunda, kullanılan Mutlak RMD modeli gözden geçirilerek, gerekli olması halinde modelde düzeltme ve iyileştirmeler yapılır.

Karşı Taraf Riski: Bu riski azaltmak için, borçlanma araçları fona dahil edilmesi düşünülen şirketlerin, özsermaye yeterlilikleri, borç/özsermaye oranları, derecelendirme kuruluşlarından gelen raporları, karlılığı gibi nicel unsurların yanında, şirket içi kurumsallaşma, şeffaflık vb. konularının da değerlendirilmesi ile yatırım kararı verilir.

Fon portföyüne borsa dışından alınan türev araçlar nedeniyle maruz kalınan karşı taraf riski işlem tarihi itibarıyla fon toplam değerinin %25'ini aşamaz. Bu sınırlamaya uyumun yalnızca söz konusu varlıkların portföye dahil edilmeleri aşamasında sağlanması yeterlidir.

Likidite Riski: Likidite riski Risk Yönetimi Birimi tarafından günlük olarak takip edilir ve aylık yapılan raporlamalarda Yönetim Kurulu'na sunulur. Risk Yönetim Birimi, fondaki varlıkların, ikincil piyasalardaki likiditesini takip eder, likidite hakkında bilgi verir. Likidite riski, her varlığın son 20 günlük ortalama günlük işlem hacmini dikkate alarak, fonun pozisyonun, günlük işlem hacminin %20'sini oluşturmuş olsaydı, kaç günde likide ederdi şeklinde ölçülür. Günlük işlem hacmi yüzdesini değiştirmek suretiyle hassasiyet analizi yapılır.

Operasyonel Risk: Şirket faaliyetleri kapsamında karşılaşılabilecek aksamaların önüne geçmek ve oluşabilecek zararları önlemek için, prosedürlerin ve iş akışlarının takibini sağlamak amacıyla şirket içi bir iç kontrol birimi oluşturulmuştur. Bilgi işlem sistemlerinin gerçek zamanlı yedeklenmesi sağlanmıştır.

Yukarıda kısaca izah edilen temel fon riskleri karşısında yüksek ve düzenli getiri elde edilebilmesi Fon'un yarattığı finansal innovasyona, yöneticilerin yetkinliği ve tecrübelerine, alım/satım işlem hızına ve Fon'un finansal kaldıraç düzeyine bağlı olarak değişiklik arz edecektir. Bu faktörler tarafımızca etkin bir şekilde kontrol altında tutulmaya çalışılırken, piyasa gelişmeleri ve yüksek volatilité gibi kontrol dışı çeşitli beklenmeyen potansiyel risk faktörleri de senaryo analizleri, stres testleri ve çeşitli simülasyonlar yardımıyla portföy getirisi üzerindeki olası etkileri şeklinde tahmin edilecektir.

Fon'un en çok karşı karşıya olacağı piyasa riski, (faizlerin/döviz kurlarının/fiyatların dalgalanma düzeyi) "Riske Maruz Değer-RMD" hesaplamaları üzerinden kendi içinde tutarlı risk ölçüt ve kriterleri kullanılarak, risk kontrolünün ifasına ilişkin uygun usuller tesis edilerek ve saptanmış bulunan risk limitlerine olan uyum gözlemlenerek ölçülecektir. Piyasa riskinin doğru ve düzenli bir şekilde ölçümünün sağlanabilmesi için öncelikle ulusal ve uluslararası finansal piyasalarda genel kabul görmüş tarihsel piyasa verilerinin ve fon portföy bilgilerinin İstanbul Portföy A.Ş. bünyesine akışının sağlanması ve günlük olarak saklanması gerekmektedir. Böylece risklerin ölçülmesi safhasında, Fon'un maruz kaldığı risklerin belirli ölçüler veya kriterler kullanılarak sayısal ya da analitik bir şekilde ifade edilmesi sağlanacaktır.

3. Kaldıraç Yaratan İşlemler

Fon portföyüne kaldıraç yaratan işlemlerden; türev araç (vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri), saklı türev araç, swap sözleşmesi, varant, sertifika, ileri valörlü tahvil/bono ve altın alım işlemleri, yabancı para cinsinden borsa içi ve dışı türev işlemler, forward işlemleri ve diğer herhangi bir yöntemle kaldıraç yaratan benzeri işlemler dahil edilecektir.

4. Kaldıraç yaratan işlemlerden kaynaklanan riskin ölçümünde Rehber’de belirlenen esaslar çerçevesinde **mutlak riske maruz değer yöntemi** (Mutlak RMD) kullanılacaktır. Fon, yatırım stratejisi çerçevesinde gerçekleştireceği işlemleri Yönetici’nin belirleyeceği ve yönetim kurulu tarafından karara bağlanacak Riske Maruz Değer (RMD) limitleri dâhilinde sonuçlandırmak zorundadır. RMD seviyesi günlük olarak takip edilecektir. RMD limitleri Yönetici tarafından değişen piyasa şartları doğrultusunda yönetim kurulu kararı ile güncellenecektir. Fonun mutlak RMD’sine ilişkin günlük limit , $\sqrt{20}$ metodu uygulanması suretiyle, günlük olarak %7,5’tir. Herhangi bir sebeple güncel RMD limitlerinin aşılması durumunda, Yönetici, piyasaların imkân tanıdığı ve Yönetici’nin basiretli tacir ilkelerine ve katılma payı sahiplerinin menfaatlerinin azami ölçüde korunmasına uygun olarak en kısa sürede gerekli girişimlerde bulunacak ve Fon’un açık pozisyonlarını gerekli RMD limitlerine çekecektir.

5. Kaldıraç yaratan işlemlere ilişkin olarak araç bazında ayrı ayrı hesaplanan pozisyonların mutlak değerlerinin toplanması (sum of notionals) suretiyle ulaşılan toplam pozisyonun fon toplam değerine oranına “kaldıraç” denir. Fonun kaldıraç limiti **%300**’dür.

6. Fon portföyüne alınan yapılandırılmış yatırım araçlarının saklı türev araç niteliği taşıyıp taşımadığı Kurucu tarafından değerlendirilerek söz konusu değerlendirmeyi tevsik edici belgeler Kurucu nezdinde muhafaza edilir. Yapılandırılmış yatırım aracının saklı türev araç niteliğinde olması halinde, risk ölçümüne ilişkin olarak Rehber’de yer alan esaslar uygulanır.